

Цюра В. В.,*кандидат юридичних наук, доцент,**доцент кафедри цивільного права**Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ТА НАСЛІДКИ ПРИПИНЕННЯ НЕДОГОВІРНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА

Анотація. У статті вивчаються підстави та наслідки припинення позадоговірних представницьких правовідносин. Аналізуються підстави припинення, пов'язані із настанням певної події та зумовлені прийняттям рішення юрисдикційним органом. Пропонується висновок про класифікацію правових наслідків припинення недоговірною представництва на загальні та спеціальні.

Ключові слова: емансипація, недоговірне представництво, позбавлення батьківських прав, орган опіки і піклування, наслідки припинення представництва.

Постановка проблеми. Інституту недоговірного представництва властива низка особливостей, в тому числі й щодо правових підстав та наслідків його припинення. Відсутність комплексного та детального врегулювання як недоговірною представництва загалом, так і підстав та правових наслідків його припинення зокрема зумовлює необхідність доктринального дослідження, вивчення основ нормативно-правового регулювання та стану судової практики. Адже значення для представницьких правовідносин окресленої проблематики, поруч із виникненням та реалізацією представницьких повноважень, є беззаперечним, як і для цивільних правовідносин загалом. Сказане обумовлює неабияку актуальність обраної нами теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів підстав та наслідків припинення законного та інших видів недоговірною представництва присвячували свої наукові праці І.О. Гелецька, І.Ю. Доманова, Є.С. Северова, С.А. Чванкін та інші науковці.

Мета статті полягає у вивченні підстав та наслідків припинення недоговірною представництва відповідно до норм чинного цивільного та сімейного законодавства України, актуальної судової практики та вітчизняної правової доктрини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підставами припинення представництва батьками (усиновлювачами) малолітніх, неповнолітніх дітей, визначеними у Цивільному кодексі України (далі – ЦК України) [1] та Сімейному кодексі України (далі – СК України) [2], є:

– досягнення дитиною повної цивільної дієздатності; надання та набуття повної цивільної дієздатності (ст. ст. 34–35 ЦК України);

– смерть батьків (усиновлювачів), оголошення їх померлими (ч. 4 ст. 25, ст. 46 ЦК України);

– визнання батьків (усиновлювачів) недієздатними (ст. 36 ЦК України);

– позбавлення батьківських прав (ст. 164 СК України);

– звільнення від виконання своїх обов'язків опікунів та піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу (ст. 75 ЦК України, ст. ст. 2564, 2566 СК України).

Припинення відносин представництва малолітніх та неповнолітніх осіб, осіб, які позбавлені цивільної дієздатності, або осіб, чия дієздатність обмежена, може бути викликано причинами як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. В одних випадках батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники, прийомні батьки протиправно не виконують покладені на них обов'язки, а в інших – через певні об'єктивні обставини не здатні це робити (наприклад, у зв'язку із хворобою).

Не звертаючись до наведення загальновідомих положень законодавства з питань емансипації неповнолітніх, зазначимо, що з огляду на законодавче закріплення обов'язків батьків утримувати дитину до досягнення нею повноліття (ст. 180 СК України) та утримувати повнолітніх дітей, які продовжують навчання (аж до 23 років – ст. 199 СК України), така підстава набуття повної цивільної дієздатності, як необхідність вчинення ними правочинів, що за загальним правилом виходять за межі їх дієздатності (коли особа працює за трудовим договором, наприклад), є не дуже «популярною» і, як стверджує О.В. Бермічева, найчастіше застосовується щодо неповнолітніх осіб, батьки (один з батьків) яких позбавлені батьківських прав [3, с. 85].

Однією з основних умов при цьому є згода батьків (усиновлювачів) або піклувальників неповнолітнього. Така згода повинна надаватися обома батьками в письмовій формі. Звичайно, якщо один із батьків помер, позбавлений батьківських прав, обмежений у дієздатності, визнаний безвісно відсутнім, недієздатним чи оголошений померлим, достатньою буде наявність згоди другого з батьків. Проте в будь-якому іншому випадку (наприклад, коли другий із батьків живий і проживає окремо від дитини) згода другого батька має бути отримана обов'язково. У разі відсутності згоди хоча б одного з батьків на емансипацію їхньої неповнолітньої дитини надання повної цивільної дієздатності відбувається в судовому порядку. З іншого боку, як бачимо, відсутність згоди батьків на емансипацію не є перешкодою для надання неповнолітньому повної цивільної дієздатності. Встановлення подібної процедури запобігає можливості батькам зловживати своїми батьківськими правами.

Водночас слід зауважити, що наявність згоди батьків або осіб, що їх замінюють, на емансипацію неповнолітніх, які працюють за трудовим договором або записані матір'ю чи батьком дитини, не є безумовною підставою для надання повної дієздатності. У кожному конкретному випадку орган опіки та піклування або суд приймає рішення, виходячи з конкретної ситуації, насамперед оцінюючи психосоціальні якості неповнолітнього. Наявність згоди батьків на емансипацію є безумовною підставою для емансипації лише тих осіб, які досягли 16-річного віку і бажають займатися підприємницькою діяльністю. Процедура емансипації таких осіб не передбачає можливості звернення до суду із заявою про надання повної цивільної дієздатності у разі відсутності згоди батьків заявника (ч. 3 ст. 35

ЦК України). Запобігаючи зловживанню батьками своїми батьківськими правами, коли вони, наприклад, без поважних причин виступатимуть проти емансипації майбутнього підприємця, закон встановлює можливість неповнолітньому звернутися за згодою на емансипацію до органу опіки та піклування, і на підставі такої згоди особа може бути зареєстрована як суб'єкт підприємницької діяльності та, відповідно, набути повної цивільної дієздатності [4, с. 299–300].

Підтримуємо позицію окремих науковців щодо того, що під час розгляду справи про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності суд робить акцент перш за все на тих юридичних фактах, які є підставами для надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності. Однак з огляду на визначення цивільної дієздатності фізичної особи предметом доказування у цих справах є також факти, які свідчать про наявність у неповнолітньої особи волі, рівня зрілості та свідомості, достатніх для здійснення дій, спрямованих на набуття цивільних прав та обов'язків, про її здатність усвідомлювати наслідки цих дій та нести самостійну відповідальність. Переконливою у зв'язку з цим є точка зору, відповідно до якої для визначення рівня розумової, психічної та моральної зрілості неповнолітнього слід залучати до участі у справі фахівців у галузі психології та педагогіки. Отже, суд з урахуванням висновку органу опіки та піклування, думки батьків та доказів у справі повинен оцінити рівень зрілості неповнолітнього, риси його характеру, психічний стан, характеристику за місцем роботи, навчання, за місцем проживання, його негативні звички, якщо вони є, майновий стан, раціональність витрачання коштів та розпорядження ними тощо [3, с. 87].

Аналіз судової практики свідчить про те, що переважно заяви неповнолітніх щодо надання повної цивільної дієздатності задовольняються, оскільки це відповідає їх інтересам. Так, рішення Дарницького районного суду м. Києва від 28 липня 2014 року у справі № 753/8096/14-ц за заявою ОСОБА_2, заінтересовані особи: ОСОБА_3, ОСОБА_4, ОСОБА_5, орган опіки та піклування Дарницької районної в м. Києві державної адміністрації про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності заяву задоволено – надано ОСОБА_2 повну цивільну дієздатність для самостійного набування цивільних прав і створення для себе цивільних обов'язків.

В судовому засіданні заявниця та її представник заяву підтримали та пояснили, що заявниця для свого творчого розвитку бажає розпочати самостійне здійснення підприємницької діяльності – фотографування, – але батько заявниці не дає згоду для реєстрації підприємницької діяльності, як того вимагають положення Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [5], тому заявниця звернулася до суду з даною заявою. Заінтересовані особи: ОСОБА_3 та її представник, ОСОБА_4, які є матір'ю та сестрою заявниці, вимоги заяви підтримали та пояснили, що батько заявниці безпідставно заперечує щодо надання дочці можливості розпочати самостійне здійснення підприємницької діяльності для її творчого розвитку, тому вважають надати заявниці повну цивільну дієздатність для реалізації заявницею її творчих планів та вважають, що це не буде негативно впливати на навчання дочки в школі. Заінтересована особа ОСОБА_5 вважає, що заяву не слід задовольняти, посилаючись на те, що отримання повної цивільної дієздатності у період навчання в школі не дасть позитивних результатів, оскільки дочці необхідно більше приділяти уваги навчанню, а можливість для творчого розвитку їй надає її сестра, що підтверджується трудовим

договором, крім цього, надання їй повної цивільної дієздатності буде використовуватися її матір'ю для вирішення проблемних питань між матір'ю та ним.

Суд, дослідивши матеріали справи, зокрема таблиць навчальних досягнень заявниці, оцінивши пояснення заявниці та заінтересованих осіб, дійшов висновку про наявність усіх підстав для задоволення заяви про надання повної цивільної дієздатності [6]. Відповідно, були припинені і відносини законного представництва.

Оголошення особи померлою є підставою для державної реєстрації смерті (Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні» від 18 жовтня 2000 року № 52/5 [7]). Підстави визнання особи померлою містяться у ст. 46 ЦК України. Зокрема, відповідно до частини першої цієї статті фізична особа може бути оголошена судом померлою, якщо у місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування протягом трьох років, а якщо вона пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або дають підставу припускати її загибель від певного нещасного випадку, – протягом шести місяців, а за можливості вважати фізичну особу загиблою від певного нещасного випадку або інших обставин внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру – протягом одного місяця після завершення роботи спеціальної комісії, утвореної внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Відповідно до ст. 47 ЦК України правові наслідки оголошення фізичної особи померлою прирівнюються до правових наслідків, які настають у разі смерті. Натомість може виникнути ситуація, коли особа, яку було визнано безвісти відсутньою або оголошено померлою, з'явилась у місці свого постійного проживання. Законодавчо врегульовано більшість проблемних ситуацій, що можуть виникнути внаслідок виникнення таких обставин, втім, усі вони стосуються здебільшого відносин щодо майна такої особи. У той самий час неврегульованим лишається низка питань щодо батьківських прав і обов'язків особи, яку було визнано безвісти відсутньою або оголошено померлою.

Зокрема, як вірно зауважує Т.В. Лісніча, лишається неврегульованим питання щодо визначення порядку усиновлення дітей, батьків яких було оголошено померлими, а отже, і встановлення над ними законного представництва. Так, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 219 СК України усиновлення дитини безвісно відсутніх батьків проводиться без їхньої згоди. Втім, виходячи з положень ст. 47 ЦК України, можна зробити висновок про загальний порядок усиновлення дитини в такому випадку. На підтвердження цього в абз. 3 п. 7 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав» [8] зазначається, що «не потрібна згода батьків або родичів за відсутності будь-яких відомостей про них або при усиновленні дітей, покинутих у пологових будинках, інших закладах охорони здоров'я». Таким чином, виходячи з викладеного, можна зробити висновок про природну відсутність необхідності отримання дозволу на усиновлення від особи, оголошеної померлою, що, звичайно, є зрозумілим, так само, як є зрозумілою і закріплена законодавчо відсутність необхідності надання згоди особою, визнаною безвісно відсутньою, хоча автор висловлює думку, що варто закріпити ці положення у відповідних правових нормах [9, с. 197].

Іншою підставою припинення законного представництва є визнання представника недієздатним. Відповідно до ч. 1 ст. 39 ЦК України фізична особа може бути визнана судом недієздатною, якщо вона внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними. Хронічний, стійкий психічний розлад кваліфікується як тяжкий психічний розлад. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про психіатричну допомогу» [10] тяжкий психічний розлад – це розлад психічної діяльності (затмарення свідомості, порушення сприйняття, мислення, волі, емоцій, інтелекту чи пам'яті), який позбавляє особу здатності адекватно усвідомлювати оточуючу дійсність, свій психічний стан і поведінку.

В юридичній літературі деякі автори зазначають, що визнання фізичної особи недієздатною можливо і щодо фізичної особи, яка до цього вже була обмежена у дієздатності внаслідок психічного розладу, котрий суттєво впливав на її здатність усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними за умови, якщо її психічний стан значно погіршився, а психічний розлад набув характеру стійкого, хронічного [11, с. 126]. Визнання особи недієздатною – це не тільки визначення стану здоров'я, але й складне юридичне поняття, яке містить в собі два критерії: медичний та юридичний (психологічний). Під медичним критерієм слід розуміти «хронічний, стійкий психічний розлад». Другий, юридичний (психологічний), критерій, вказує на нездатність особи усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними. Але чіткого категоричного розмежування юридичного (психологічного) та медичних критеріїв існувати не може. Вказані критерії одночасно несуть як медичний, так і юридичний характер. Юридичний критерій недієздатності має перш за все психологічну природу. Він свідчить про тяжкість психічного захворювання, ступінь розладів у інтелектуально-мнестичній та емоційно-вольовій сферах психічної діяльності. Не кожний психічний розлад призводить до нездатності особи брати участь у цивільних відносинах, а тільки такий його ступінь (глибина), який суттєво впливає на волю, пам'ять та інтелект хворого, що позбавляє особу можливості усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними. Таким чином, для визнання особи недієздатною встановити у передбаченому порядку тільки наявність психічного захворювання недостатньо. Суттєве значення має встановлення наслідків, які настали в результаті захворювання у вигляді глибини ураження інтелектуально-мнестичної та емоційно-вольової сфери. Таким чином, межа між дієздатністю та недієздатністю психічно хворого встановлюється відповідно до юридичного (психологічного) критерію – здатності особи усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними, – визначення якого віднесено до компетенції судово-психіатричних експертів [12, с. 95].

Рішенням Генічеського районного суду Херсонської області від 17 лютого 2011 року у справі № 2-о-7/11 за заявою прокурора Генічеського району в інтересах неповнолітньої дитини ОСОБА_2 ОСОБА_3 визнано недієздатною. Заявник посилався на те, що ОСОБА_3 страждає психічним захворюванням і є інвалідом II групи. Останнім часом психічний стан ОСОБА_3 погіршився, вона стала агресивною, біла дитину, змушувала шукати їй гроші. Рішенням опікунської ради від 6 квітня 2010 року неповнолітній ОСОБА_2 був вилучений з сім'ї та направлений до інтернатного закладу. Визнання ОСОБА_3 недієздатною потрібно для захисту прав малолітньої дитини та надання ОСОБА_2 відповідного юридичного статусу. Відповідно

до висновку амбулаторної судово-психіатричної експертизи № 821 від 14 грудня 2010 року ОСОБА_3 страждає хронічною психічною хворобою шизофренією параноїчної форми з вираженим дефектом психіки. Внаслідок цього захворювання вона не може розуміти значення своїх дій та керувати ними [13]. Як бачимо, центральним доказом цієї категорії справ є відповідний висновок медичної установи про наявність стійкого психічного захворювання, яке унеможливує здатність усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними.

Відповідно до положень ст. 75 СК України суд, якщо він призначив опікуна чи піклувальника, або орган опіки та піклування за заявою особи звільняє її від повноважень опікуна або піклувальника. Ця заява розглядається судом або органом опіки та піклування протягом одного місяця. Особа виконує повноваження опікуна або піклувальника до винесення рішення про звільнення її від повноважень опікуна або піклувальника чи до закінчення місячного строку від дня подання заяви, якщо вона не була розглянута протягом цього строку. Суд, якщо він призначив піклувальника, або орган опіки та піклування може звільнити піклувальника від його повноважень за заявою особи, над якою встановлено піклування. За заявою органу опіки та піклування суд може звільнити особу від повноважень опікуна або піклувальника у разі невиконання нею своїх обов'язків, порушення прав підопічного, а також у разі поміщення підопічного до навчального закладу, закладу охорони здоров'я або закладу соціального захисту.

Прикладом може слугувати рішення Нікопольського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 31 травня 2013 року у справі № 182/4328/13-ц. ОСОБА_1 звернулася до суду із заявою, в якій просить звільнити її від обов'язків опікуна малолітнього ОСОБА_2. Свої вимоги обґрунтовує тим, що на теперішній час вона за станом свого здоров'я та у зв'язку з похилим віком не може належним чином опікуватися малолітнім онуком. Щодо її звільнення від обов'язків опікуна вона зверталася до органу опіки та піклування, однак через те, що отримала відмову, вимушена звертатися до суду. Письмовими доказами беззаперечно доведено, що ОСОБА_1 є пенсіонеркою, на час вирішення справи їй виповнилося 80 років, за станом свого здоров'я та через похилий вік вона не в змозі належним чином виконувати обов'язки опікуна, як того потребує малолітній хлопчик. У зв'язку із цим заява була задоволена [14].

Згідно з ч. 1 ст. 164 СК України мати, батько можуть бути позбавлені судом батьківських прав, якщо вона, він: 1) не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини і протягом шести місяців не виявляли щодо неї батьківського піклування; 2) ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини; 3) жорстоко поводяться з дитиною; 4) є хронічними алкоголіками або наркоманами; 5) вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва; 6) засуджені за вчинення умисного кримінального правопорушення щодо дитини.

Суворовський районний суд м. Херсона, розглянув цивільну справу № 2-о-191/11 за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2, третя особа: Служба у справах дітей виконавчого комітету Суворовської районної ради міста Херсона про позбавлення батьківських прав. Суд позов задовольнив та позбавив ОСОБА_2 батьківських прав відносно його дочки ОСОБА_3. Основною для ухвалення такого рішення були пояснення ОСОБА_4, ОСОБА_5, ОСОБА_6, згідно з якими відповідач не надавав матеріальної допомоги на утримання дитини, не брав участі у

її вихованні та не цікавився дитиною. Відповідно до висновку органу опіки та піклування відповідач проживав окремо від родини, вихованням та утриманням дочки не займався, крім того, дав письмову згоду на позбавлення його батьківських прав та орган опіки та піклування вважав доцільним позбавити відповідача батьківських прав відносно дочки. Таким чином, в ході судового розгляду судом встановлено ухилення відповідача від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини, що і стало підставою для позбавлення його батьківських прав [15].

Окремою підставою припинення недовірного представництва є припинення юридичної особи, органи управління якої можуть діяти як представники на підставі установчих документів. Згідно з ч. 2 ст. 104 ЦК України юридична особа є такою, що припинилася, з дня внесення до єдиного державного реєстру запису про її припинення. Відповідно до ч. 2 ст. 33 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» юридична особа є такою, що припинилася, з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію припинення юридичної особи.

Якщо представник призначається судовим рішенням, то його повноваження припиняються в останній день строку, визначеному в судовому рішенні або до моменту його скасування.

Основним правовим наслідком припинення недовірного представництва є повне припинення існування представницьких правовідносин на підставі закону. В окремих випадках виникають додаткові правові наслідки. Зокрема, згідно з ч. 8 ст. 177 СК України після припинення управління батьки зобов'язані повернути дитині майно, яким вони управляли, а також доходи від нього.

Додаткові правові наслідки передбачені також при позбавленні особи батьківських прав. Відповідно до положень ст. 167 СК України якщо дитина проживала з тим із батьків, хто позбавлений батьківських прав, то суд вирішує питання про можливість їхнього подальшого проживання в одному житловому приміщенні. Суд може постановити рішення про виселення того з батьків, хто позбавлений батьківських прав, з житлового приміщення, у якому він проживає з дитиною, якщо буде встановлено, що він має інше житло, у яке може поселитися, або постановити рішення про примусовий поділ житла чи його примусовий обмін. Дитина за бажанням другого з батьків може бути передана йому. Якщо дитина не може бути передана другому з батьків, переважне право перед іншими особами на передання їм дитини мають за їхньою заявою баба та дід, повнолітні брати та сестри, інші родичі дитини, мачуха, вітчим. Якщо дитина не може бути передана бабі, дідові, повнолітнім братам та сестрам, іншим родичам, мачусі, вітчиму, вона передається на опікування органу опіки та піклування. Дитина, яка була передана родичам, мачусі, вітчиму, органі опіки та піклування, зберігає право на проживання у житловому приміщенні, в якому вона проживала, і може у будь-який час повернутися до нього.

При цьому дитина набуває статусу такої, що позбавлена батьківського піклування. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [16] це діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами

внутрішніх справ, пов'язаним з ухиленням від сплати аліментів та відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також діти, розлучені із сім'єю, підкинута діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовилися батьки, та безпритульні діти. Дитиною-сиротою вважається дитина, в якій померли чи загинули батьки.

Висновки. Проаналізувавши усі наявні підстави припинення недовірного представництва, можна виокремити дві основні групи підстав припинення:

1) недовірне представництво припиняється шляхом настання певної події (досягнення повноліття, смерть батьків тощо);

2) недовірне представництво припиняється шляхом прийняття юрисдикційним органом рішення в межах його повноважень (рішення суду про надання повної цивільної дієздатності, звільнення органом опіки та піклування опікуна від повноважень, внесення до Єдиного державного реєстру запису про припинення юридичної особи тощо).

Можна виокремити загальні та спеціальні правові наслідки припинення недовірного представництва. Загальні наслідки притаманні усім видам недовірного представництва і полягають у припиненні представницьких правовідносин між суб'єктами, прав та обов'язків, що становлять зміст цих правовідносин. Спеціальні правові наслідки є особливими для певного виду недовірного представництва (наприклад, ряд правових наслідків позбавлення особи батьківських прав).

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
2. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
3. Бермічева О.В. Надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності – відображення реалій життя / О.В. Бермічева // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2013. – № 6. – С. 81–89.
4. Д'ячкова Н.А. Емансипація неповнолітніх за цивільним законодавством України / Н.А. Д'ячкова, Є.С. Кугот // Право і Безпека. – 2012. – № 3. – С. 297–301.
5. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців : Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31. – Ст. 263
6. Рішення Дарницького районного суду м. Києва від 28 липня 2014 року у справі № 753/8096/14-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/41142489>.
7. Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні : Наказ Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 року № 52/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00>.
8. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 березня 2007 року № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-07>.
9. Лісніча Т.В. Правові наслідки появи особи, яку було оголошено померлою: виявлення і шляхи вирішення проблемних питань / Т.В. Лісніча // Право і Безпека. – 2011. – № 4. – С. 196–200
10. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22 лютого 2000 року № 1489-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 19. – Ст. 143.
11. Волкова Н.В. Процесуальні особливості розгляду справ щодо обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною (окремі аспекти) / Н.В. Волкова // Актуальні проблеми держави і права. – 2010. – Вип. 56. – С. 124–132.
12. Бойченко Г.М. Правові та процесуальні аспекти визнання особи недієздатною / Г.М. Бойченко, С.С. Шум // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 94–99.

13. Рішення Генічеського районного суду Херсонської області від 17 лютого 2011 року у справі № 2-о-7/11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/13861422>.
14. Рішення Нікопольського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 31 травня 2013 року у справі № 182/4328/13-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31681620>.
15. Рішення Суворовського районного суду м. Херсона від 10 листопада 2011 року у справі № 2-о-191/11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/26802458>.
16. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13 січня 2005 року № 2342-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 6. – Ст. 147.

Цюра В. В. Правовые основания и последствия прекращения недоговорного представительства

Аннотация. В статье изучаются основания и последствия прекращения внедоговорных представительских правоотношений. Анализируются основания прекращения, связанные с наступлением определенного события и обусловленные принятием решения юрисдикционного ор-

гана. Предлагается вывод о классификации правовых последствий прекращения недоговорного представительства на общие и специальные.

Ключевые слова: эмансипация, недоговорное представительство, лишение родительских прав, орган опеки и попечительства, последствия прекращения представительства.

Tsura V. Legal grounds and consequences of termination of non-contractual representation

Summary. The article examines the grounds and consequences of the termination of non-contractual representation relations. Analyzes the grounds for termination relating to the occurrence of certain events and the resulting decision of jurisdictional authority. Represented the conclusion on the classification of the legal consequences of the termination of a non-contractual representation as general and special.

Key words: emancipation, non-contractual representation, deprivation of parental rights, guardianship and trusteeship body, consequences of termination of representation.